

Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки

ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

**Збірник наукових праць
№1 (260)**

Київ 2023

**Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць
Вип. 1 (260). – К., 2023. – 133 с.**

Рекомендовано Вченою радою ДНДІМЕ

Збірник статей присвячено науковим здобуткам молодих науковців – аспірантів та здобувачів наукових ступенів кандидата та доктора економічних наук. Він охоплює широкий спектр проблем із таких напрямів:

- макроекономічні аспекти сучасної економіки;
- інноваційно–інвестиційна політика;
- економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності;
- розвиток регіональної економіки;
- соціально–трудова проблеми.

Розраховано на науковців і спеціалістів, які займаються питаннями управління економікою та вивчають теорію та практику формування ринкових відносин в Україні.

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 р. № 1643 даний збірник віднесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, категорія «Б».

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

СТУДІНСЬКА Г.Я., доктор економічних наук (головний науковий редактор)
ХОДЖАЯН А.О доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
ПАСІЧНИК Ю.В. доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
ЗАХАРІН С.В., доктор економічних наук, с.н.с. (заступник наукового редактора)
АЛЕКСЄЄВ І.В., доктор економічних наук, професор
НЕБОТОВ П.Г., кандидат економічних наук, директор
ВАРНАЛІЙ З.С., доктор економічних наук, професор
ГУЖВА І.Ю., доктор економічних наук
ПИПА В.І., доктор економічних наук, професор
КИЗИМ М.О., доктор економічних наук, професор, член–кор НАНУ
КУЛЬПІНСЬКИЙ С.В., доктор економічних наук
КОРНЄЄВ В.В., доктор економічних наук, професор
КРАСКЕВИЧ В.Є., доктор технічних наук, професор
ЛОПУШНЯК Г.С., доктор економічних наук, професор
КИЧКО І.І., доктор економічних наук, професор
ШОСТАК Л.Б., доктор економічних наук, професор
ГАРБАР Ж.В., доктор економічних наук, доцент, професор
ЧЕРКАШИНА К.Ф., кандидат економічних наук, доцент
ІВАНОВ Є.І., кандидат економічних наук (відповідальний секретар)

МІЖНАРОДНА РЕДАКЦІЙНА РАДА

АГНЕСЦКА ДЗЮБІНСЬКА, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту підприємства
АДАМ САМБОРСЬКИ, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце Польща, кафедра менеджменту підприємства
ВІРГІНІЯ ЮРЕНІЕНЕ, професор, доктор наук, завідувач кафедри філософії та культурології, Каунаський факультет, Вільнюський університет, Литва
ГОРБОВИЙ АРТУР ЮЛІАНОВИЧ, професор, доктор технічних наук, Словацька Академія аграрних наук, член відділення економіки та менеджменту, (Словацька республіка)
ДІАНА СПУЛБЕР, доктор філософії, Університет Генуї, асистент професора кафедри філософії суспільств, м. Генуя (Італія)
ІВАН ТЕНЕВ ДМИТРОВ, професор, доктор економічних наук, Університет «проф. д–р Асен Златаров», завідувач кафедри економіки і управління, м. Бургас (Болгарія)
МІТАР ЛУТОВАЦ, професор, доктор технічних наук, Університет Уніон ім. Миколи Тесла, факультет індустріального управління, завідувач кафедри технологій, м. Белград (Сербія)
ЮРАЙ СІПКО, професор, доктор економічних наук, Словацька Академія наук, директор інституту економічних досліджень, м. Братислава (Словацька республіка)
СОФІЯ ВИШКОВСЬКА, професор, доктор наук, зав. кафедри організації і управління (факультет управління) Технологічно–природничий університет ім. Яна і Єнджея Снядецьких у Бидгощі, Бидгощ, Польща
СТЕФАН ДИРКА, доктор економічних наук, професор, Вища економічна школа, м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту і маркетингу. Міжнародний акредитор Міністерства науки і освіти Республіки Казахстан
ТОМАШ БЕРНАТ, професор, доктор наук, завідувач кафедри мікроекономіки, факультет економіки і менеджменту, Щецинський університет, Польща

Друковане періодичне видання «Формування ринкових відносин в Україні»

внесене в міжнародну базу даних періодичних видань:

ISSN 2522–1620

Key title: Formuvannâ rinkovih vidnosin v Ukraïni

Abbreviated key title: Form. rinkovih vidnosin Ukr.

Індексування і реферування: Україніка Наукова, Джерело

Міжнародні інформаційні та наукометричні бази даних: Google Scholar, Index Copernicus International (ICI), Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

Формування ринкових відносин в Україні, 2023. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ 22545–12445ПР від 20.02.2017 року

© Державний науково–дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки, 2023

Data about the authors

Anatoliy Kolodiychuk,

Ph.D. of Economics, Associate Professor, Uzhhorod Institute of Trade and Economics of the State University of Trade and Economics

e-mail: kolodiychuka@i.ua

Fedir Vazhynskyy,

Ph.D., Senior Researcher SI «Institute of Regional Research n.a. M. I. Dolishniy of the NAS of Ukraine»
e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

УДК: 658.147

ПОПРОЗМАН О. І., МИХАЙЛОВ А. П.,
КУРГУЗЕНКОВА Л. А., ОПАНАСЕНКО О. М.

Управління власним капіталом підприємства

Предметом дослідження є теоретичні та методологічні основи організаційно-економічних підходів до процесів управління власним капіталом підприємства.

Метою дослідження є комплексне теоретичне і практичне обґрунтування сутності процесу управління власним капіталом підприємства та функціонального призначення капіталу, здійснити аналіз процесів формування та використання власного капіталу підприємства та обґрунтувати заходи підвищення результативності управління власним капіталом.

Методи дослідження. У статті використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, при обробці й аналізі інформації використовувалися традиційні методи і прийоми економічного аналізу та планування та прогнозування (графічний, табличний, порівняння, індексний, вертикальний, горизонтальний, методи коефіцієнтів, тощо).

Результати роботи. У результаті проведеного дослідження, приймаючи до уваги множину додаткових чинників та особливості формування основних компонентів використання капіталу підприємства доповнюється, як правило, оцінкою результативності використання власного і позиченого капіталу. Для оцінки результативності використання капіталу використовуються три основних показники доходності: Загальна рентабельність інвестованого капіталу. Ставка рентабельності позиченого капіталу. Ставка рентабельності власного капіталу.

Підприємство, використовуючи позичені кошти, може швидше реалізувати свої цілі. А для того, щоб виключити ризик при використанні цих коштів, необхідно зробити прогноз щодо економічної рентабельності підприємства, ставки банківського процента і рівня інфляції. Незважаючи на скорочення фінансового ризику і, отже, поліпшення показників платоспроможності, емісія акцій і скорочення боргу можуть викликати падіння цін на акції підприємства. У тому числі середня вартість капіталу підприємства виросте на 1%.

Управління підприємства перш ніж приймати остаточне рішення про додаткову емісію акцій повинне ознайомитися з прогнозом можливих наслідків і оцінити всі переваги і недоліки даного кроку. Звичайно, крім економічної результативності існують політичні фактори, що впливають на прийняття рішень, і проте необхідно визначити «ціну» політичного вибору. Безумовно, результати приведенного розрахунку носять наближений характер. У дійсності буде існувати погрішність обчислених оцінок, що буде визначати точність прогнозу. Крім того, зміна показників характеризується деяким тимчасовим процесом. На динаміку цього процесу і кінцевий результат будуть впливати різні фактори, до числа яких відносяться: політична ситуація, діяльність спекулянтів на фондовій біржі, державна податкова і кредитно-грошова політика, чекання інвесторів, ринкова кон'юнктура й інше. Однак незважаючи на оцінний характер отриманих результатів, використана методика розрахунку вірно відбиває тенденцію зміни і дає науково обґрунтований прогноз про значення фінансових показників у майбутньому.

Галузь застосування результатів. Економіка та управління національним господарством на макроекономічному та мікроекономічному рівнях, фінанси підприємства, фінансовий менеджмент, управління.

Висновки. У результаті проведеного дослідження, приймаючи до уваги множину додаткових чинників та особливості формування основних компонентів використання капіталу підприємства

необхідно відзначити про те, що основними осередками формування власного капіталу являється нерозподілений прибуток, що являється позитивним фактом управління пасивами підприємства.

Принципи управління капіталом:

1. Оптимальне розміщення капіталу підприємства на стадіях кругообігу;
2. Планування обсягу та структури капіталу;
3. Наявність системи осередків формування капіталу;
4. Контроль за станом і використанням капіталу підприємства.

На нашу думку, структура управління капіталом підприємства включає:

– управління власним капіталом (полягає у визначенні та реалізації політики щодо формування власного капіталу за рахунок зовнішніх та внутрішніх осередків);

– управління залученим капіталом (полягає у визначенні та реалізації політики щодо збільшення капіталу підприємства за рахунок таких внутрішніх осередків, як додаткові внески учасників (засновників), випуск акцій тощо);

– управління позиченим капіталом (полягає у визначенні та реалізації політики щодо збільшення капіталу підприємства за рахунок таких зовнішніх джерел, як банківський кредит, товарний (некомерційний) кредит, емісія облігацій тощо);

– управління та оптимізація структури капіталу.

Результати управління капіталом повинні бути розроблені підприємством на основі власного досвіду із врахуванням теоретичних узагальнень, наведених в економічній літературі, система показників стану і використання капіталу, наприклад: співвідношення власного, позиченого і залученого капіталу; норматив власного оборотного капіталу; плече фінансового важеля (фінансовий леверидж) тощо.

Ключові слова: управління, підприємство, власний капітал, фінансовий ліверидж, рентабельність, управління капіталом ефективність.

POPROZMAN O. I., MIKHAILOV A. P.,
KURGUZENKOVA L. A., OPANASENKO O. M.

Management of the company's own capital

The subject of research is the theoretical and methodological foundations of organizational and economic approaches to the processes of managing the company's own capital.

The aim of the study is a comprehensive theoretical and practical substantiation of the essence of the process of managing the company's own capital and the functional purpose of capital, to analyze the processes of the formation and use of the company's own capital and to justify measures to increase the effectiveness of the management of own capital.

Research methods. The article uses general scientific and special research methods, while processing and analyzing information traditional methods and techniques of economic analysis and planning and forecasting (graphic, tabular, comparison, index, vertical, horizontal, coefficient methods, etc.) were used.

Results of work. As a result of the conducted research, taking into account a number of additional factors and features of the formation of the main components of the use of capital, the enterprise is supplemented, as a rule, with an assessment of the effectiveness of the use of own and borrowed capital. Three main indicators of profitability are used to assess the efficiency of capital use: Total return on invested capital. Rate of return on borrowed capital. Rate of return on equity.

The enterprise, using borrowed funds, can realize its goals faster. And in order to eliminate the risk when using these funds, it is necessary to make a forecast regarding the economic profitability of the enterprise, the bank interest rate and the level of inflation. Despite the reduction of financial risk and, therefore, the improvement of solvency indicators, the issue of shares and the reduction of debt

can cause a drop in the price of the company's shares. Including the average cost of capital of the enterprise will grow by 1%.

Before making a final decision on the additional issue of shares, the company's management should familiarize itself with the forecast of possible consequences and evaluate all the advantages and disadvantages of this step. Of course, in addition to economic effectiveness, there are political factors that influence decision-making, and yet it is necessary to determine the «price» of a political choice. Undoubtedly, the results of the given calculation are approximate. In reality, there will be an error in the calculated estimates, which will determine the accuracy of the forecast. In addition, the change in indicators is characterized by some temporary process. The dynamics of this process and the final result will be influenced by various factors, including: the political situation, the activity of speculators on the stock exchange, the state's tax and credit-monetary policy, investors' expectations, market conditions, and others. However, despite the estimated nature of the obtained results, the used calculation method correctly reflects the trend of change and provides a scientifically based forecast about the value of financial indicators in the future.

Field of application of results. Economics and management of the national economy at the macroeconomic and microeconomic levels, enterprise finance, financial management, management.

Conclusions. As a result of the research, taking into account a number of additional factors and features of the formation of the main components of the use of the capital of the enterprise, it should be noted that the main sources of the formation of equity capital are retained earnings, which is a positive fact of the management of the company's liabilities.

Principles of capital management:

1. Optimal placement of the enterprise's capital at the stages of the cycle;
2. Planning the amount and structure of capital;
3. Availability of a system of centers of capital formation;
4. Control over the state and use of the capital of the enterprise.

In our opinion, the capital management structure of the enterprise includes:

- management of own capital (consists of defining and implementing a policy on the formation of own capital at the expense of external and internal sources);
- management of raised capital (consists in determining and implementing a policy to increase the capital of the enterprise at the expense of such internal sources as additional contributions of participants (founders), issuance of shares, etc.);
- management of borrowed capital (consists in defining and implementing a policy to increase the capital of the enterprise at the expense of such external sources as bank credit, commercial (non-commercial) credit, bond issuance, etc.);
- management and optimization of the capital structure.

The result of capital management should be developed by the enterprise based on its own experience, taking into account the theoretical generalizations given in the economic literature, a system of indicators of the state and use of capital, for example: ratio of own, borrowed and borrowed capital; standard of own working capital; financial leverage (financial leverage), etc.

Key words: management, enterprise, equity, financial leverage, profitability, capital management, efficiency.

Постановка проблеми. Управління власним капіталом належить до основних завдань фінансового менеджера на будь-якому підприємстві, оскільки обсяг, структура та вартість власного капіталу суттєво впливають на основні показники фі-

нансово-господарської діяльності даного підприємства та в цілому на ефективність його діяльності.

Управління капіталом – це система принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним його формуванням з

різноманітних осередків, а також забезпеченням ефективного його використання у різних видах господарської діяльності підприємства.

Іншими словами, управління капіталом – це вплив суб'єкта ринку (тобто підприємства) на об'єкт управління (тобто капітал) з метою ефективного та оптимального використання даного об'єкту для ведення господарської діяльності суб'єкта.

У період трансформації господарства України регулятивний вплив держави на суб'єкт ринкових відносин послабився, що, безумовно, є позитивним аспектом.

Управління капіталом підприємства, як і весь процес управління, включає стратегію і тактику управління. Під стратегією розуміється загальний напрямок і спосіб використання засобів для досягнення поставленої мети. Встановлюючи визначені правила й обмеження, стратегія дозволяє сконцентрувати зусилля на тих варіантах рішень, що не суперечать обраному напрямку управлінської діяльності. Тактика управління – це конкретні методи і прийоми досягнення поставленої мети у визначеній ситуації й у визначений момент часу. Завдання тактики управління – вибір найбільш оптимального рішення і способів його втілення в ситуації, яка склалася.

Значимість власного капіталу, проблеми пошуку резервів його підвищення для підприємств є актуальними на сьогоднішній день.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питання власного капіталу в економічній науці займають специфічне місце. Характеристику сутності та ролі капіталу можна знайти вже в працях А. Сміта, Д. Рікардо, Ж.–Б. Сея, Дж. Мілля, Й. Шумпетера, А. Маршалла, А. Пігу, І. Фішера та інших.

Дослідженню проблематики управління капіталом підприємства присвятили свої наукові праці чимало зарубіжних та вітчизняних учених, зокрема: В. Борисова, Е. Брігхем, Л. Вдовенко, Л. Гапенські, І. Давидович, П. Дем'яненко, О. Донець, В. Жук, В. Лагутін, Л. Лахтіонова, І. Ломачинська, О. Олійник, А. Поєзднік, П. Роуз, М. Савлук, Дж. Сінкі, О. Терещенко та інші. Однак, проблема ефективного управління капіталом підприємства залишається актуальною й в сучасних умовах. Причиною цього є динамічний розвиток економіки, глобалізація, нестабільне внутрішнє економічне середовище держави тощо. Ці та інші фактори постійно змінюються та спричиняють необхідність удосконалення методики управлін-

ня капіталом підприємства, що ускладнює процес дослідження цієї проблеми.

Поміж сучасних вітчизняних дослідників, які працюють над питаннями управління власним капіталом необхідно відзначити В. Базилевича, О. Василюка, А. Гальчинського, В. Гейця, А. Гриценка, А. Даниленка, Т. Ковальчука, В. Лагутіна, І. Лукінова, І. Лютого, В. Міщенко, А. Мороза, П. Нікіфорова, М. Савлука, А. Чухна, О. Шарова та інших.

Таким чином, практична значимість і недостатня теоретична розробка зазначеної проблеми зумовили вибір теми й основні напрямки досліджень.

Метою статті є комплексне теоретичне і практичне обґрунтування сутності процесу управління власним капіталом підприємства та функціонального призначення капіталу. Здійснити аналіз процесів формування та використання власного капіталу підприємства та обґрунтувати заходи підвищення результативності управління власним капіталом.

Виклад основного матеріалу. Основу фінансового потенціалу підприємства становить утворений ним власний капітал, що включає такі елементи: статутний капітал; резервний капітал; додатковий капітал; спеціальні (цільові) фінансові засоби; нерозподілений прибуток (покриті збитки).

Статутний капітал визначає мінімальний розмір майна підприємства, що гарантує інтереси його кредиторів. Він являє собою сукупність основних засобів, іншого майна, нематеріальних активів, а також майнових прав, що мають грошову оцінку, що вкладені в підприємство його засновниками та учасниками (юридичними і фізичними особами) пропорційне часткам, визначеним установчими документами.

Резервний капітал являє собою зарезервовану частину власного капіталу підприємства, використовуваного на внутрішнє страхування його господарської діяльності. Резервний капітал утворюється в розмірі, передбаченому установчими документами підприємства. Резервний капітал формують шляхом обов'язкових щорічних відрахувань від чистого прибутку до досягнення розміру, передбаченого статутом. Мінімальний розмір відрахувань прибутку в резервний фонд регулюється законодавством [1, 3].

Додатковий капітал відображає приріст вартості майна при його переоцінці, емісійний доход, безоплатно отримані цінності, суми від дооцінки необоротних активів, кошти асигнувань з бю-

джету, використані на фінансування довгострокових вкладень та інші надходження.

Спеціальні (цільові) фінансові засоби містять у собі цілеспрямовано сформовані засоби власних фінансових ресурсів з метою їх подальшого цільового використання: амортизаційні засоби; ремонтні засоби; засоби охорони праці; засоби соціального розвитку та інші [2, 4].

Визначення оптимальної структури капіталу вимагає вибору компромісу між ризиком та дохідністю, що ґрунтується на положенні того, що:

- зростання долі позикового капіталу підвищує звеличує мінливість значень чистого грошового потоку, тобто підвищує фінансовий ризик;

- більш високе значення долі позикового капіталу забезпечує більше значення доходності на власний капітал, підвищує рентабельність власного капіталу підприємства, і підвищує величину прибутку, що отримується. Але підвищення долі позикового капіталу має наслідком зростання фінансового ризику (тобто недостатності у підприємства коштів для сплати відсотків по кредитах). Схема оптимізації структури капіталу подано на рис. 1.

Процес управління структурою капіталу базується на певному механізмі, який представляє собою систему основних елементів та функцій, що регулюють процес розробки та реалізації управлінських рішень в цій області.

Методику оптимізації структури капіталу доцільно побудувати у два етапи:

1. Проведення фінансового аналізу структури капіталу;

2. Розглядання інтегрованих шляхів оптимізації структури капіталу.

Удосконалення використання ефекту фінансового лівериджу потребує системного підходу до процесів формування структури капіталу підприємства. Вирішуючи завдання формування раціональної структури засобів підприємства, крім розрахунку кількісних показників, необхідно окрім кількісних методик враховувати якісні фактори, у тому числі:

1. Стабільність динаміки обороту. Підприємство зі стабільним оборотом може дозволити собі відносно більша питома вага позикових засобів і більше значні постійні витрати.

2. Рівень і динаміка рентабельності. Підприємство генерує достатній прибуток для фінансування розвитку й обходиться більшою мірою власними засобами.

3. Структура активів. Якщо підприємство має у своєму розпорядженні значні активи загального призначення, здатними служити забезпеченням кредитів, то збільшення частки позикових засобів у структурі пасиву цілком виправдано.

4. Вага оподаткування. Чим вище податок на прибуток, чим менше податкових пільг і можливостей використати прискорену амортизацію, тим більше кращим виглядає боргове фінансування через віднесення хоча б частини відсотків за кредит на собівартість. Більше того, чим вище податки, тим сильніше підприємство відчуває неолік засобів і тим частіше воно змушено звертатися до кредиту.

5. Відношення кредиторів до підприємства. Конкретні умови надання кредиту можуть відхилитися від середніх залежно від фінансово-господарського положення підприємства. Для малого й/або починаючого свою діяльність підприємства доступ до кредитних ресурсів особливо утруднений через ризиковане фінансове становище підприємства, недостатності забезпечення кредиту, відсутності кредитної історії.

6. Стан ринку капіталів. При несприятливій кон'юктурі на ринку капіталів іноді доводиться просто підкорятися обставинам, відкладаючи до кращих часів формування раціональної структури основних засобів [2, 6].

Базові елементи такої оцінки й управління вартістю наведені на рис. 2.

Досягнення динамічного та ефективного управління власним капіталом підприємства реалізується через систему принципів:

- принцип обґрунтованості та достатності потреби в джерелах формування власного капіталу, що передбачає визначення економічно обґрунтованого та достатнього розміру власного капіталу на всіх етапах функціонування підприємства;

- принцип оцінки вартості складових власного капіталу та доцільності їх залучення, що полягає у здійсненні оцінки всіх потенційних джерел власного капіталу, які може залучати підприємство з позиції їхньої вартості, що впливатиме на прийняті рішення про доцільність їх залучення;

- принцип оптимальності джерел формування власного капіталу – це можливість формування окремих елементів власного капіталу за рахунок різних джерел коштів;

- принцип раціональності й ефективності формування та використання власного капіталу,

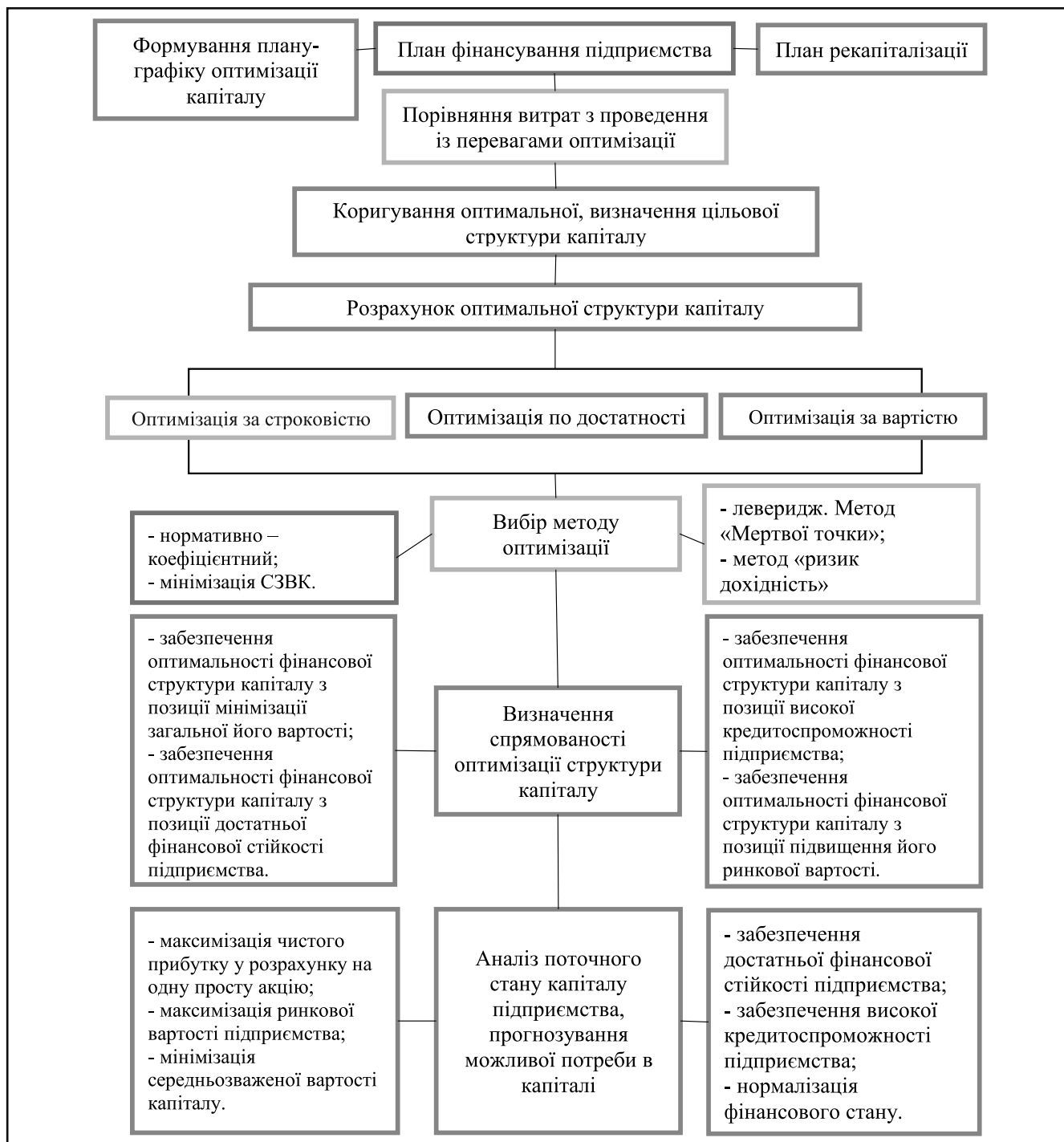

Рисунок 1. Схема оптимізації структури капіталу [5, 7]

пов'язаний із обґрунтуванням та формуванням раціонального складу та структуру власного капіталу і можливості його ефективного використання для фінансування активів підприємства;

– принцип ризиковості формування і використання власного капіталу, оскільки організація власного капіталу поєднана зі значним ризиком, то виникає потреба у врахуванні можливих ризиків, їх мінімізації і страхуванні окремих складових власного капіталу;

– принцип контролю, що передбачає проведення фінансовими менеджерами контролю за формуванням та ефективним використанням власного капіталу;

– принцип динамічності та гнучкості, характеризує можливість прийняття динамічних управлінських рішень щодо зміни політики управління власним капіталом під впливом факторів зовнішнього й внутрішнього економічного середовища;

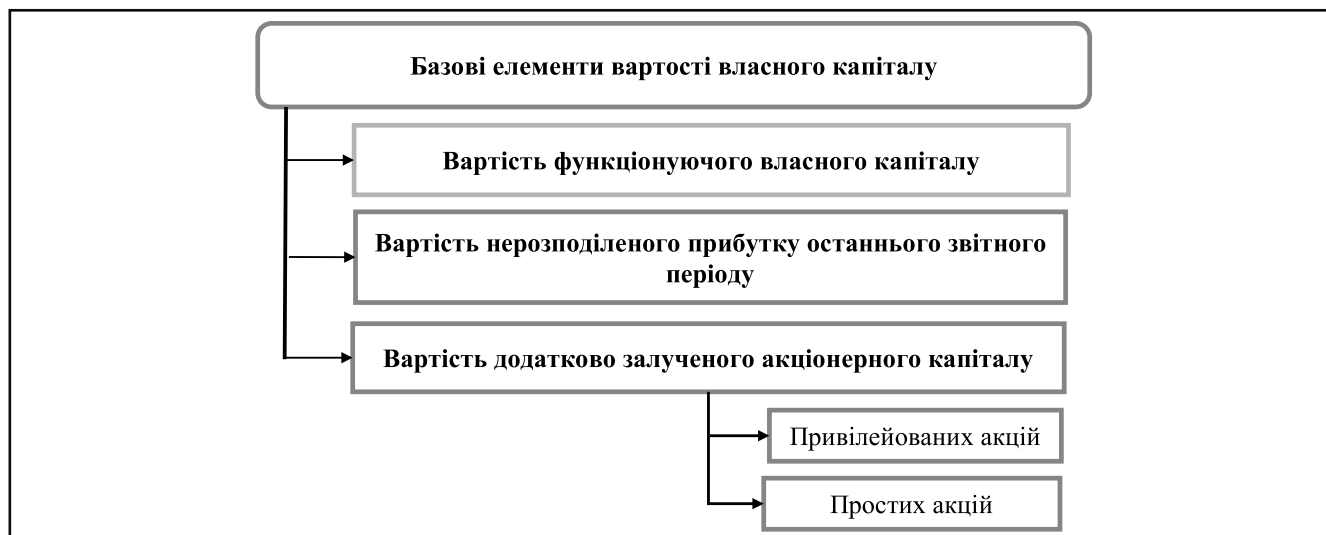

Рисунок 2. Система базових елементів оцінки та управління вартістю власного капіталу підприємства [1, 4]

– принцип взаємопов’язаності зі стратегічними цілями розвитку підприємства, дозволяє здійснювати реалізацію цілей управління власним капіталом з урахуванням стратегічних пріоритетів розвитку господарської діяльності [4, 6].

На нашу думку, система функцій управління власним капіталом підприємства має включати: прогностичну – визначення прогнозованої потреби у власному капіталі на основі інформаційно-аналітичної бази із врахуванням стратегії розвитку підприємства; організаційну – забезпечення процесу формування, використання та збереження власного капіталу для досягнення фінансової стійкості та рівноваги на підприємстві; управлінську – реалізація ефективних управлінських рішень в системі управління власним капіталом направлених на виконання поставлених цілей та завдань в поточному та довгостроковому періодах; контрольну – забезпечення належного контролю за ефективністю та раціональністю формування, використання власного капіталу шляхом проведення кількісної та якості оцінки поточної ситуації на підприємстві; аналітичну – проведення достовірного аналізу рівня ефективності системи управління власним капіталом підприємства [2, 3].

Висновок

Власний капітал – це частина активів підприємства, що залишається після вирахування його зобов’язань. Головна мета функціонування капіталу – це його рух. Протягом поточної діяльності підприємства форма його капіталу постійно змі-

нюється. Ці зміни стосуються збільшення (зменшення) як абсолютного розміру капіталу, так і окремих його складових. Постійно здійснюється перетворення одних ресурсів на капітал, інших – на товар або інші види цінностей.

Ефективне використання власного капіталу забезпечує фінансову стійкість і рівень платоспроможності підприємства. Тому першочергова увага повинна бути і приділена оцінці вартості власного капіталу в розрізі окремих його елементів і в цілому.

Підсумовуючи дослідження, необхідно відзначити про те, що основним осередками формування власного капіталу являється нерозподілений прибуток, що являється позитивним фактом управління пасивами підприємства.

Принципи управління капіталом:

1. Оптимальне розміщення капіталу підприємства на стадіях кругообігу;
2. Планування обсягу та структури капіталу;
3. Наявність системи осередків формування капіталу;
4. Контроль за станом і використанням капіталу підприємства.

На нашу думку, структура управління капіталом підприємства включає:

– управління власним капіталом (полягає у визначенні та реалізації політики щодо формування власного капіталу за рахунок зовнішніх та внутрішніх осередків);

– управління залученим капіталом (полягає у визначенні та реалізації політики щодо збільшення капіталу підприємства за рахунок таких

внутрішніх осередків, як додаткові внески учасників (засновників), випуск акцій тощо);

– управління позиченим капіталом (полягає у визначенні та реалізації політики щодо збільшення капіталу підприємства за рахунок таких зовнішніх джерел, як банківський кредит, товарний (некомерційний) кредит, емісія облигацій тощо);

– управління та оптимізація структури капіталу.

Результатом управління капіталом повинна бути розроблена підприємством на основі власного досвіду із врахуванням теоретичних узагальнень, наведених в економічній літературі, система показників стану і використання капіталу, наприклад: співвідношення власного, позиченого і залученого капіталу; норматив власного оборотного капіталу; плече фінансового важеля (фінансовий леверидж) тощо.

Список використаних джерел

1. Ареф'єва О.В. Економіка підприємства: навч. посібник / О. В. Ареф'єва, Г. Сахаєв, О. В. Ареф'єв, М. Б. Махсма, О. І. Попрозман; Європейський ун-т. – К. Видавництво Європейського університету, 2015. 238 с.

2. Бланк И. А. Управление капиталом: учебный курс / И. А. Бланк. – К.: Эльга, изд-во Ника-Центр, 2014. – 576 с.

3. Іонін Є. Є. Аналітичне підґрунтя реалізації концепції збереження власного капіталу / Є. Є. Іонін // Актуальні проблеми економіки України. – 2005. – № 1(43). – С. 43–53.

4. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент : підручник / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – Київ: Центр учбової літератури, 2019. – 520 с.

5. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк, Н. Ю. Невмержицька, Я. І. Невмержицький; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2015. – 535 с.

6. Слав'юк Р. А. Управління структуруванням власного капіталу: монографія / Р. А. Слав'юк, Н. М. Чиж. – К.: Баланс Бизнес Букс, 2019. – 358 с.

7. А. Михайлов, Ю. Ферлей. Санація як основний засіб запобігання банкрутства підприємств. «Науковий вісник УМО. Серія «Економіка та управління». Випуск 3 (2017) http://umo.edu.ua/images/content/institutes/imp/vydannya/visnyk_umo/ekonomika/.pdf

References

1. Arefieva O.V. Enterprise economics: teaching manual / O.V. Arefieva, G. Sakhaev, O.V. Arefiev,

M.B. Makhsma, O.I. Poprozman; European Univ. – K. Publishing House of the European University, 2015. 238 p.

2. Blank, I. A. Capital management: учебный курс / I. A. Blank. – К.: Elga, Nika-Center publishing house, 2014. – 576 p.

3. Ionin E.E. Analytical basis of implementation of the concept of preservation of own capital / E.E. Ionin // Actual problems of the economy of Ukraine. – 2015. – No. 1(43). – P. 43–53.

4. Kramarenko G. O. Financial management: textbook / G. O. Kramarenko, O. E. Chorna. – Kyiv: Center for Educational Literature, 2019. – 520 p.

5. Poddyerogin A. M. Financial management: a textbook / A. M. Poddyerogin, M. D. Bilyk, L. D. Buryak, N. Yu. Nevmerzhitska, Ya. I. Nevmerzhitskyi; Kyiv. national economy Univ. – K., 2015. – 535 c.

6. Slav'yuk R. A. Management of structuring of own capital: monograph / R. A. Slav'yuk, N. M. Chyzh. – K.: Balance Business Books, 2019. – 358 p.

7. A. Mykhaylov, Yu. Ferley. Sanitation as the main means of preventing bankruptcy of enterprises. «Scientific Bulletin of the UMO. Series «Economics and Management». Issue 3 (2017) http://umo.edu.ua/images/content/institutes/imp/vydannya/visnyk_umo/ekonomika/.pdf

Дані про авторів

Попрозман Олександр Іванович,

к. е. н., доцент, Національний університет фізичного виховання і спорту України, кафедра менеджменту і економіки спорту

e-mail: berezovooblaz@ukr.net

Михайлов Анатолій Петрович,

к. е. н., доцент, Національний університет фізичного виховання і спорту України, кафедра менеджменту і економіки спорту

e-mail: mykhaylovap@gmail.com

Кургузенкова Людмила Анатоліївна,

к. е. н., доцент, Національний університет фізичного виховання і спорту України, кафедра менеджменту і економіки спорту

e-mail: kurguzenkova@ukr.net

Опанасенко Олена Михайлівна,

заступник головного бухгалтера – начальник планово-фінансового відділу Національного університету фізичного виховання і спорту України, викладач кафедри менеджменту і економіки спорту

e-mail: Elena.Opanasenko@ukr.net

Data about the authors

Oleksandr Poprozman,

Candidate of economic sciences, associate professor, National University of Physics education and sports of Ukraine
Department of Sports Management and Economics
e-mail: berezovooblaz@ukr.net

Anatoly Mykhaylov,

Candidate of economic sciences, associate professor, National University of Physics education and sports of Ukraine
Department of Sports Management and Economics
e-mail: mykhaylovap@gmail.com

Lyudmila Kurguzenkova,

Candidate of economic sciences, associate professor, National University of Physics education and sports of Ukraine
Department of Sports Management and Economics
e-mail: kurguzenkova@ukr.net

Olena Opanasenko,

Deputy Chief Accountant – Head of Planning and Financial Department of National University of Ukraine on Physical Education and Sport, University teacher of Sports Management and Economics Department
e-mail: Elena.Opanasenko@ukr.net

УДК 339.332:658.8:338.33

МОЛНАР О. С.
ІЛЬЧЕНКО О. Ю.
ГОЛОВЕЙ В. В.

Ассортиментні концепції в системі збуту підприємств

Предметом дослідження є асортиментні концепції в системі збуту підприємств.

Метою дослідження є визначити асортиментну концепцію між господарюючим суб'єктом і ринком на певний часовий період та напрями виробничо–господарської діяльності на підприємстві.

Методи дослідження. У роботі використані діалектичний метод наукового пізнання, метод аналізу і синтезу, порівняльний метод, метод узагальнення даних.

Результати роботи. У статті визначені основні напрями процесу ухвалення рішення по нових групах товарів з асортиментного переліку. Наведена стратегія диференціювання товарів. Окреслені проблеми, пов'язані з технологією нової продукції. Розглянуті асортиментна концепція між господарюючим суб'єктом і ринком на певний часовий період та напрями виробничо–господарської діяльності на підприємстві.

Висновки. Впровадження асортиментних концепцій і програм на підприємствах можна розглядати як основу підвищення ефективності системи збуту продукції підприємств. На підприємствах особливу увагу приділяють факторам забезпечення збалансованості попиту та пропозиції, врахуванні потреб ринку при формуванні виробничих програм. У реальних умовах переваги споживачів вимагають орієнтації виробників на більш дрібні ніші ринку, застосовуючи при цьому стратегію диференціації товарів. У зв'язку із цим комерційні служби підприємств намагаються цілеспрямовано досягти сильних позицій на більш дрібних нішах ринку. Асортиментна концепція припускає взаємодію систем управління виробництвом і збутом при формуванні структури товарної пропозиції. Служба збуту підприємства має розробляти концепцію взаємодії між господарюючим суб'єктом і ринком на певний часовий період. Ця концепція містить: інформацію про тенденції розвитку попиту на певні товари; переваги споживачів; проблеми розвитку виробництва; забезпечення необхідних виробничих потужностей під даний товар; матеріальні і фінансові ресурси; визначення структури асортиментів (за групами, моделями, артикулами тощо); договірні зобов'язання; якість товарів; цінову політику тощо.

Ключові слова: підприємство, товарна продукція, збут, маркетинг, ринок, конкурентоспроможність, інформація, інновації, товар, споживач.

MOLNAR O. S.
ILCHENKO O. Yu.
HOLOVEY V. V.

Assortment concepts in the sales system of enterprises

The subject of the study is assortment concepts in the sales system of enterprises.

ЗМІСТ

Макроекономічні аспекти сучасної економіки

ТКАЧЕНКО О. М. Конституційні та нормативні засади державного управління в сфері економіки в сучасних умовах.....	5
ВАСИЛЬЧАК С. В., ПЕТРИНЯК У. Я., СОЛОВІЙ С. Б., ВІВЧАРУК О. М. Теоретичні основи дослідження конкурентоспроможності бізнес структур в умовах інтеграції до ЄС.....	11
КОНОНЧУК О. В., ФОМОВ Д. О. Діджиталізація банківських послуг управління інвестиційними ресурсами.....	19
КАГАНЕЦЬ-ГАВРИЛКО Л. П., ГУШТАН Т. В. Макросередовище сфери туризму України за показниками та критеріями якості.....	27

Інноваційно-інвестиційна політика

КОВАЛЕНКО Н. В., САВЕНКО О. А., ГІРНЯК К. М., ГРОМОВА О. О. Інформаційний менеджмент на інноваційно орієнтованому підприємстві в контексті вдосконалення адаптивних програм управління персоналом.....	38
МІЩЕНКО М. І., ЧЕРНОВА Н. С., ДЕРГАЧОВ Є. В., БОРОДАЙ Д. А. Моделювання управлінських рішень в системі управління інвестиційними потоками на інноваційно орієнтованому підприємстві в умовах посилення конкуренції.....	45
ЛОГОЩА Р. В., ДЯЧЕНКО М. В. European experience of professional training of marketers in higher education institutions.....	52
ГУК О. В., МОХОНЬКО Г. А., ШЕВЧЕНКО О. М., СТАРЧЕНКО І. Ю. Адаптивний механізм конкурентного управління фінансовою безпекою інноваційно орієнтованого підприємства в контексті діджиталізації.....	59
НАВРОЦЬКА Т. А., ШЕВЧЕНКО І. Б., ШЕНДЕРІВСЬКА Л. П., ПЕТРЕНКО О. І. Адаптивний менеджмент маркетингової підсистеми інноваційно орієнтованого підприємства в умовах діджиталізації, глобалізації та активізації безпекових механізмів.....	66

Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності

СТАДНІК І. Я., ПІДДУБНИЙ В. А., КРАСНОЖОН С. В., ПИЛИПЕЦЬ О. М. Економічна ефективність теплових систем мініпекарні.....	74
КОЛОДІЙЧУК А. В., ВАЖИНСЬКИЙ Ф. А. Оцінка готовності торговельного бізнесу інформаційних технологій до впровадження систем контролінгу.....	80
ПОПРОЗМАН О. І., МИХАЙЛОВ А. П., КУРГУЗЕНКОВА Л. А., ОПАНАСЕНКО О. М. Управління власним капіталом підприємства.....	85
МОЛНАР О. С., ІЛЬЧЕНКО О. Ю., ГОЛОВЕЙ В. В. Асортиментні концепції в системі збуту підприємств.....	93
УСТІК Т. В., НАЗАРЕНКО С. В. Маркетингові інструменти зниження підприємницьких ризиків на інноваційно орієнтованих аграрних підприємствах в умовах адаптування зовнішньоекономічної діяльності.....	98
ЛИШЕНКО М. О., МАКАРЕНКО Н. О., КУЛИК А. А., ПОЛИВОДА В. В. Управління економічною безпекою інноваційно орієнтованого підприємства в умовах сталого розвитку, діджиталізації, глобалізації та активізації системи адаптивного маркетингу.....	105
ПЕТРИК В. В., СЕРБИНСЬКИЙ А. В., ЦЕРКОВНЮК Ю. В. Форми систем збуту продукції та шляхи формування каналів реалізації підприємств.....	112
ТЕМЧИШИНА Ю. Л., КУДРЕНКО Н. В. Удосконалення обліку оплати праці у сучасному банку.....	117

Соціально-трудова проблеми

КРАМЧЕНКО Р. А. Теоретичні засади ефективності використання трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств.....	123